

Wstęp

„Miasta górnicze i górnictwo w Europie Środkowej. Pamięć – dziedzictwo – tożsamość” to temat kolejnego tomu artykułów zebranych w ramach serii wydawniczej „Kultura Europy Środkowej”, koncentrującej się głównie na zagadnieniach historycznych, wydawanej przez Miasto Zabrze, Oddział PAN w Katowicach i Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział Katowice. Już od 22 lat realizowana jest idea wydawania tematycznych tomów poświęconych głównie – choć nie tylko – historii Śląska, historycznego regionu Europy Środkowej.

Początki wydobywania metali i początki hutnictwa mają w naszym historycznym regionie stare – sięgające starożytności – tradycje. W źródłach pisanych od czasów średniowiecza poświadczona jest tu górnictwo srebra, ołowiu, miedzi, a od połowy XVIII wieku – górnictwo węgla. To właśnie górnictwo węglowe i hutnictwo stanowiło tu podstawy procesu industrializacji. Powstawały tu miasta oparte na zasadach górniczych. Książę opolski Jan II w 1528 roku wydał „Ordynek Górny”, a nieco wcześniej, bo w 1526 roku, książę ten nadał osadzie górniczej – Tarnowskim Górcom – prawa miejskie, które stały się wolnym miastem górniczym. Jeszcze niedawno górnictwo uważane było za motor napędowy rozwoju gospodarczego. Dziś stoi przed nowymi problemami. Dla dawnych górniczych ośrodków szuka się obecnie nowych strategii rozwojowych. Wieże wyciągowe dawnych, nieczynnych już kopalń stanowią atrapy dawnego żywego krajobrazu, o którym tak interesująco pisał przejeżdżający przez Górny Śląsk do wód na Dolnym Śląsku Józef Ignacy Kraszewski.

Tradycje górnicze na Górnym Śląsku nadal są żywe. Temat ten w jakimś stopniu nawiązuje do tytułu poprzedniego tomu, który poświęcony był pracy. W artykułach pojawi się także odniesienie do pracy górnika.

Rok 2018 ogłoszony został rokiem europejskiego dziedzictwa kulturowego. Prezentowane wydawnictwo wychodzi naprzeciw temu, co podniesione zostało w podtytule publikacji: „Pamięć – dziedzictwo – tożsamość”.

Zebrane artykuły podzielone są na trzy zasadnicze grupy tematyczne. Książkę rozpoczynają teksty zamieszczone pod wspólnym tytułem: *Teoria i praktyka górnictwa w Europie Środkowej*. Kolejne artykuły stanowią grupę tematyczną: *Rola górnictwa w rozwoju miast*. Publikację zamykają artykuły zamieszczone pod wspólnym tytułem: *Kulturowe i religijne aspekty górnictwa*. Esej prof. Ewy Chojeckiej poprzedza zapis dyskusji panelowej, która odbyła się w Zabrzu w dniu 15 listopada 2018 roku.

Antoni Barciak